ATHANASIOS RANTOS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. április 27. [1]

C-45/22. sz. ügy

HK
kontra
Service fédéral des Pensions (SFP)

(a tribunal du travail francophone de Bruxelles [brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság, Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A szociális biztonsági rendszerek koordinációja – 883/2004/EK rendelet – Az 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja – Különböző típusú ellátások halmozódása – A figyelembe vett ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelmek összegének az ellátások számával történő elosztása – Az »összegek, azok figyelembevétele szerint« kifejezés – A nemzeti szociális biztonsági jogszabályok sajátosságainak tiszteletben tartása – Több tagállamtól több öregségi vagy túlélő hozzátartozói nyugdíjból részesülő személy – Halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok alkalmazása – Túlélő hozzátartozói nyugdíj számításának részletszabályai”

I. Bevezetés

1. A 883/2004/EK rendelet [2] célja – amint az az (1) és (45) preambulumbekezdéséből kitűnik – a személyek szabad mozgása hatékony gyakorlásának biztosítása érdekében a nemzeti szociális biztonsági rendszerek összehangolásának biztosítása, és ezáltal az Unión belül mozgó személyek életszínvonalának és alkalmazási feltételeinek javításához való hozzájárulás.

2. Ennek keretében e rendelet célja többek között, hogy korlátozza az öregségi vagy hozzátartozói nyugdíjak halmozódása elleni nemzeti rendelkezések alkalmazását, amelyek azzal a hatással járnak, hogy azon nyugdíj összege, amelyre a biztosított az egyik tagállamban jogosult, arra tekintettel csökken, hogy valamely másik tagállamban azonos típusú ellátásban részesül. [3] Így az említett rendelet 55. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy ha a különböző típusú ellátások vagy egyéb jövedelmek felvétele az érintett tagállamok jogszabályai által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli, két vagy több független ellátás esetében az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.

[1] Eredeti nyelv: francia.

[2] A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.).

[3] Lásd: Bot főtanácsnok Bizottság kontra Málta ügyre vonatkozó indítványa (C-12/14, EU:C:2015:755, 1. pont).

3. Hogyan kell értelmezni az e rendelkezésben szereplő „[összegek], azok figyelembevétele szerint” fordulatot? Pontosabban az érintett ellátások teljes összegét, vagy inkább a különböző érintett ellátásoknak a halmozódás felső határát meghaladó részét kell-e elosztani? Lényegében ezt a kérdést teszi fel a tribunal du travail francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság, Belgium), amely kérdés új, mivel a Bíróság korábban még nem értelmezte a 883/2004 rendelet 55. cikkét.

4. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet HK, egy több, különböző tagállamok által folyósított öregségi túlélő hozzátartozói nyugdíjra jogosult személy, és a Service fédéral des Pensions (szövetségi nyugdíjügyi hivatal, Belgium; a továbbiakban: SFP) között, HK-t házastársa halálát követően megillető belga túlélő hozzátartozói nyugdíj összege kiszámításának módja tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. Az 1408/71/EGK rendelet

5. Az 1408/71/EGK rendeletbe[4] az 1248/92/EGK rendelettel[5] beillesztett „A 46a. cikk (1) bekezdésében említett egy vagy több ellátás és különböző típusú, egy vagy több ellátás vagy egyéb jövedelem halmozódása esetén alkalmazandó különleges rendelkezések, ha két vagy több tagállam érintett” című 46c. cikk az (1) bekezdésében a következőket mondja ki:

„Ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés a 46. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontjában említett két vagy több ellátás csökkentésével, felfüggesztésével vagy visszavonásával jár, az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében esetleg ki nem fizetett összegeket el kell osztani a csökkentéssel, felfüggesztéssel vagy visszavonással érintett ellátások számával.”

6. Az 1408/71 rendeletet 2010. május 1-jétől hatályon kívül helyezte és felváltotta a 883/2004 rendelet.

2. A 883/2004 rendelet

7. A 883/2004 rendelet (1), (4), (28)–(31) és (45) preambulumbekezdése értelmében:

„(1) A nemzeti szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó szabályok a személyek szabad mozgásának keretébe tartoznak, és hozzá kell járulniuk az életszínvonal és az alkalmazási feltételek javításához.

[…]

[4] A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i tanácsi rendelet (HL 1971. L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.).

[5] Az 1408/71 rendelet módosításáról szóló, 1992. április 30-i tanácsi rendelet (HL 1992. L 136., 7. o.).

(4) Fontos a nemzeti szociális biztonsági jogszabályok különleges sajátosságainak tiszteletben tartása és kizárólag egyetlen koordinációs rendszer kidolgozása.

[…]

(28) Szükség van egy adott, az összesítés és arányosítás módszere alapján számított és a közösségi jog által garantált nyugdíj összegének meghatározására abban az esetben, ha a nemzeti jogszabályok alkalmazása – beleértve a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó szabályokat – kedvezőtlenebb, mint a fentiekben említett módszer.

(29) A migráns munkavállalók és túlélő hozzátartozóik védelmezése a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti szabályok különösen szigorú alkalmazásával szemben szükségessé teszi az ilyen szabályok alkalmazását szigorúan szabályozó rendelkezések bevezetését.

(30) Mint azt a Bíróság már többször is megerősítette, a Tanács nem rendelkezik hatáskörrel olyan szabályok meghozatalára, amelyek a különböző tagállamokban megszerzett két vagy több nyugdíj halmozódását a kizárólag a nemzeti jogszabályok szerint szerzett nyugdíj összegének csökkentése által korlátozzák.

(31) A Bíróság szerint az ilyen szabályok meghozatala a nemzeti jogalkotás feladata, szem előtt tartva, hogy a közösségi jogalkotásnak kell rögzítenie azokat a határokat, amelyeken belül a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti rendelkezéseket alkalmazni kell.

[…]

(45) Mivel a tervezett intézkedés céljait, nevezetesen a személyek szabad mozgására vonatkozó jog hatékony gyakorlását biztosító koordinációs intézkedéseket a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért a tervezett intézkedés terjedelme és hatásai miatt azok közösségi szinten jobban megvalósíthatók, a Közösség a Szerződés 5. cikkében meghatározott szubszidiaritás elvének megfelelően intézkedéseket hozhat. Az arányosság elvének megfelelően, amint azt az említett cikk meghatározza, ez a rendelet nem lépi túl a célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket.”

8. E rendeletnek „A rendelet személyi hatálya” című 2. cikke kimondja:

„(1) Ezt a rendeletet a tagállamok állampolgáraira, egy tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre [helyesen: a tagállamok valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező állampolgáraira, a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre] – akik egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak –, valamint ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira kell alkalmazni.

(2) Ezt a rendeletet ugyancsak alkalmazni kell azoknak a személyeknek a túlélő hozzátartozóira, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoztak, függetlenül az ilyen személyek állampolgárságától, ha túlélő hozzátartozóik egy tagállam állampolgárai vagy a tagállamok egyikében tartózkodó hontalanok vagy menekültek.”

9. Az említett rendeletnek „A rendelet alkalmazási köre” című 3. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„Ezt a rendeletet a következő szociális biztonsági ágakra vonatkozó valamennyi jogszabályra kell alkalmazni:

[…]

d) öregségi ellátások;

e) túlélő hozzátartozói ellátások;

[…]”

10. Ugyanezen rendelet III. címének „Öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjak” című 5. fejezete többek között a rendelet 52–55. cikkét foglalja magában.

11. A 883/2004 rendelet „Ellátások megállapítása” című 52. cikkének (1)–(3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az illetékes intézmény kiszámítja az ellátásnak azt az összegét, amely a következők szerint járna:

a) az általa alkalmazott jogszabályok alapján, csak akkor, ha az ellátásra való jogosultság feltételeit kizárólag a nemzeti jog szerint teljesítették (független ellátás);

b) az elméleti összeg kiszámításával és ezt követően a tényleges összeg kiszámításával (arányos ellátás) a következőképpen:

   i. az ellátás elméleti összege megegyezik azzal az összeggel, amelyet az érintett személy akkor igényelhetne, ha a más tagállamok jogszabályai szerint szerzett összes biztosítási és/vagy tartózkodási időt az ellátás megállapításának időpontjában alkalmazott jogszabályok szerint szerezte volna. Ha e jogszabályok alapján az összeg nem függ a szerzett időszakok tartamától, azt az összeget kell az elméleti összegnek tekinteni;

   ii. az illetékes intézmény ezt követően megállapítja az arányos ellátás tényleges összegét úgy, hogy az elméleti összegre az általa alkalmazott jogszabályok szerint a biztosítási esemény bekövetkeztét megelőzően szerzett időszakok tartamának és az összes érintett tagállam jogszabályai szerint a biztosítási esemény bekövetkeztét megelőzően szerzett időszakok tartamának hányadosát alkalmazza.

(2) Szükség esetén az illetékes intézmény az (1) bekezdés a) és b) pontjával összhangban kiszámított összegre alkalmazhatja az általa alkalmazott jogszabályok szerint a csökkentésekre, felfüggesztésekre vagy visszavonásokra vonatkozó összes szabályt, az 53–55. cikkben előírt korlátokon belül.

(3) Az érintett személy az egyes tagállamok illetékes intézményeitől az (1) bekezdés a) és b) pontja szerint kiszámított összegek közül a magasabb összegre jogosult.”

12. E rendelet „A halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok” című 53. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen szól:

„(1) Az ugyanazon személy által szerzett biztosítási és/vagy tartózkodási idő alapján kiszámított vagy nyújtott rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozói ellátások halmozódását azonos típusú ellátások halmozódásának kell tekinteni.

(2) Azon ellátások halmozódását, amelyek az (1) bekezdés értelmében nem tekinthetők azonos típusúaknak, különböző típusú ellátások halmozódásának kell tekinteni.”

13. Az említett rendeletnek az „Azonos típusú ellátások halmozódása” című 54. cikke értelmében:

„(1) Ha két vagy több tagállam jogszabályai szerint járó azonos típusú ellátások halmozódnak, az egy tagállam jogszabályaiban a halmozódás megakadályozására megállapított szabályok nem alkalmazhatók az arányos ellátásra.

(2) A halmozódás megakadályozására szolgáló szabályok csak akkor vonatkoznak független ellátásra, ha a szóban forgó ellátás:

a) olyan ellátás, amelynek összege a biztosítási vagy tartózkodási idő tartamától független,

vagy

b) olyan ellátás, amelynek összegét egy fiktív időszak alapján határozták meg, amelyet a biztosítási esemény bekövetkezte és egy későbbi időpont között teljesítettnek tekintenek, és ez halmozódik:

i. egy azonos típusú ellátással, kivéve, ha két vagy több tagállam megállapodást kötött arról, hogy elkerülik a fiktív időszak figyelembevételét egynél több alkalommal, vagy

ii. az a) pontban említett ellátással.

Az a) és b) pontban említett ellátásokat és megállapodásokat a IX. melléklet tartalmazza.”

14. Ugyanezen rendeletnek a „Különböző típusú ellátások halmozódása” című 55. cikke az (1) bekezdésének a) pontjában kimondja:

„Ha a különböző típusú ellátások vagy egyéb jövedelmek felvétele az érintett tagállamok jogszabályai által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli:

a) két vagy több független ellátás esetében, az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával;

ennek az albekezdésnek az alkalmazása azonban nem foszthatja meg az érintett személyt a nyugdíjasi jogállásától e cím egyéb fejezeteinek alkalmazásában, a végrehajtási rendeletben megállapított feltételek és eljárások szerint.”

B. A belga jog

15. Az 1967. október 24-i arrêté royal nº 50 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (a munkavállalói öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjról szóló 50. sz. királyi rendelet)[6] alapügyre alkalmazandó változata (a továbbiakban: 50. sz. királyi rendelet) 20. cikkének első és negyedik bekezdése értelmében:

„A túlélő hozzátartozói nyugdíj csak a Király által meghatározott összeg erejéig halmozható az öregségi nyugdíjjal vagy az öregségi nyugdíjat helyettesítő egyéb juttatásokkal.

[…]

A Király meghatározza, hogy milyen mértékben csökkenthető a túlélő hozzátartozói nyugdíj, ha a túlélő házastárs túlélő hozzátartozói nyugdíjban vagy azzal egyenértékű egyéb juttatásban részesül valamely külföldi öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjrendszer vagy valamely nemzetközi közjogi intézmény személyzetére alkalmazandó rendszer alapján.”

16. Az 1967. december 21-i arrêté royal portant règlement général du régime de pension de retraite et de survie des travailleurs salariés (a munkavállalói öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjrendszer általános szabályainak megállapításáról szóló királyi rendelet)[7] alapeljárásra alkalmazandó változata (a továbbiakban: 1967. december 21-i királyi rendelet) 52. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Amennyiben a túlélő házastárs jogosulttá válik egyrészt túlélő hozzátartozói nyugdíjra a munkavállalói nyugdíjrendszer keretében, másrészt a munkavállalói nyugdíjrendszer, illetve egy vagy több egyéb nyugdíjrendszer alapján egy vagy több öregségi nyugdíjra vagy bármely egyéb, annak minősülő juttatásra, a túlélő hozzátartozói nyugdíj az említett öregségi nyugdíjakkal csak azon túlélő hozzátartozói nyugdíj összege 110%-ának erejéig halmozódhat, amely a túlélő házastársnak a teljes pályafutása alapján járna.

[…]

Amennyiben az első bekezdésben említett házastárs az [50. sz. királyi rendelet] 10bis. cikke értelmében egy vagy több túlélő hozzátartozói nyugdíjat vagy ezt helyettesítő juttatást is igényelhet, a túlélő hozzátartozói nyugdíj nem haladhatja meg azt a különbözetet, amely a teljes pályafutás után járó túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének 110%-a és az első bekezdésben említett, az öregségi nyugdíj vagy az azt helyettesítő juttatások, valamint a teljes szolgálati idő után járó túlélő hozzátartozói nyugdíj és a más nyugdíjrendszerekben járó túlélő hozzátartozói nyugdíjnak – az önálló vállalkozókra vonatkozó nyugdíj kivételével – megfelelő részarány vagy részarányok összege szorzata között fennáll. Ezek azon részarányoknak felelnek meg, amelyeket a fent hivatkozott 10bis. cikk alkalmazásában figyelembe vettek, vagy figyelembe kellett volna venni.

[…]”

17. Az 1967. december 21-i királyi rendelet 52bis. cikke előírja:

„Az 50. sz. királyi rendelet 20. cikke harmadik és negyedik bekezdésének alkalmazásában a túlélő házastársnak az 50. sz. királyi rendelet vagy az 1990. július 20-i törvény (illetve az 1996. december

[6] Moniteur belge, 1976. október 27., 11246. o.

[7] Moniteur belge, 1968. január 16., 441. o.

23-i királyi rendelet) alapján nyújtott túlélő hozzátartozói nyugdíj összegét csökkenteni kell azon túlélő hozzátartozói nyugdíj vagy az ezt helyettesítő juttatás összegével, amelyet külföldi ország nyugdíjrendszere, vagy a nemzetközi közjogi intézmény személyzetére alkalmazandó nyugdíjrendszer alapján nyújtanak, és amelyről nem lehet lemondani.”

18. Az 1996. december 23-i arrêté royal portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions (a társadalombiztosítás modernizálásáról és a jogszabályon alapuló nyugdíjrendszerek életképességének biztosításáról szóló, 1996. július 26-i törvény 15., 16. et 17. cikkének végrehajtására kiadott királyi rendelet)[8] alapügyre alkalmazandó változata 7. cikke 1. §-ának első bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a házastárs az öregségi nyugdíj folyósítása előtt hunyt el, a túlélő hozzátartozói nyugdíj a jelen rendelet 5. cikke 1. §-a első bekezdésének a) pontjában előírt mértékben kiszámított öregségi nyugdíj azon összegének 80%-a, amelyet a házastársnak e rendelet alapján állapítottak volna meg.”

III. Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

19. HK házastársa 2016. november 29-én hunyt el.

20. 2016. december 1-jén HK részére évi 11 962,55 euró összegű belga öregségi nyugdíjat és évi 8 276,28 euró összegű spanyol öregségi nyugdíjat állapítottak meg. Mivel HK házastársa több tagállamban, nevezetesen Belgiumban, Spanyolországban és Finnországban dolgozott és fizetett járulékot, HK a halálát követően évi 5 123,88 euró összegű spanyol túlélő hozzátartozói nyugdíjban és 1 281,24 euró összegű finn túlélő hozzátartozói nyugdíjban is részesült.

21. Belgiumot illetően az SFP 2017. január 3-i levelében arról tájékoztatta a HK-t, hogy megvizsgálja a belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra való esetleges jogosultságát. 2017. december 22-én az SFP tájékoztatta HK-t, hogy nem jogosult túlélő hozzátartozói nyugdíjra, mivel öregségi nyugdíjának összege túl magas. 2017. december 26-án HK e megtagadó határozattal szemben panaszt nyújtott be az SFP-hez. Ezt követően HK és az SFP levélváltást folytatott a HK részére nyújtott különböző nyugdíjjuttatások figyelembevételének módjáról annak meghatározása céljából, hogy jogosult-e belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra, és ha igen, milyen mértékben.

22. 2019. szeptember 18-i határozatával az SFP tájékoztatta HK-t, hogy miután felülvizsgálta helyzetét, 2016. december 1-jétől bruttó évi 1 929,03 euró összegű belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra jogosult. Az SFP rámutatott, hogy HK belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra való jogosultságát hivatalból vizsgálták, mivel a Finn Köztársaság alkalmazta a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályokat. Az SFP hozzátette, hogy e bruttó összeg meghatározása során figyelembe vették a halmozódás felső határát, mivel HK belga öregségi nyugdíjban is részesült.

23. 2020. április 14-én HK keresetet nyújtott be a tribunal du travail francophone de Bruxelles-hez (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság), a kérdést előterjesztő bírósághoz az SFP 2019. szeptember 18-i határozatával szemben, arra hivatkozva, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke alapján évi bruttó 6 339,01 euró összegű belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra jogosult.

[8] Moniteur belge, 1997. január 17., 904. o.

24. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a belga jogszabály az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikke (1) bekezdésének első albekezdése által végrehajtott 50. sz. királyi rendelet 20. cikkének első bekezdése alapján lehetővé teszi a túlélő hozzátartozói nyugdíj és az öregségi nyugdíj halmozódását, miközben korlátozza azt. Egyébiránt az 50. sz. királyi rendeletnek az 1967. december 21-i királyi rendelet 52bis. cikkével összefüggésben értelmezett 20. cikke negyedik bekezdéséből az következik, hogy a belga munkavállaló túlélő hozzátartozói nyugdíjának és a külföldi jogszabályok alapján nyújtott egy vagy több túlélő hozzátartozói nyugdíjnak a halmozódása nem megengedett. Ezen 52bis. cikk szerint ugyanis a belga munkavállaló túlélő hozzátartozói nyugdíjának összegét csökkenteni kell a külföldi rendszer keretében nyújtott túlélő hozzátartozói nyugdíj vagy nyugdíjak összegével.

25. Ugyanakkor a 883/2004 rendelet 54. cikkének megfelelően több tagállam azonos típusú ellátásainak halmozódása esetén a nemzeti szabályozás által előírt halmozódás megakadályozását szolgáló rendelkezések csak az e rendelet IX. mellékletében felsorolt bizonyos ellátásokra alkalmazhatók. Márpedig a túlélő hozzátartozói nyugdíj nem szerepel a Belga Királyság által e mellékletben feltüntetett ellátások listáján. Következésképpen az 1967. december 21-i királyi rendelet 52bis. cikke nem alkalmazható az alapügyben. Az SFP tehát e királyi rendelet 52. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján figyelembe vette azokat a belga és spanyol öregségi nyugdíjakat, amelyekből HK személyesen részesül.

26. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a jelen ügyben a túlélő hozzátartozói nyugdíjnak, valamint a belga és a külföldi öregségi nyugdíjnak a halmozódását a 883/2004 rendelet 55. cikke értelmében vett különböző típusú ellátások halmozódásának kell tekinteni, mivel a két különböző személy szakmai pályafutása alapján kiszámított ellátások nem tekinthetők azonos típusú ellátásoknak.

27. E bíróság hozzáteszi, hogy a 883/2004 rendelet 52. cikke különbséget tesz a „független ellátás” és az „arányos ellátás” között, és hogy az érintett személy az egyes érintett tagállamok illetékes intézményétől az e cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja szerint kiszámított legmagasabb összegekre jogosult. A jelen esetben az SFP azt számította ki, hogy mind az öregségi, mind a belga túlélő hozzátartozói nyugdíj esetében a független ellátás előnyösebb HK számára, mint az arányos ellátás. Az említett bíróság rámutat, hogy vizsgálata szerint HK az e rendelet 52. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett arányos ellátás kiszámítása alapján nem lenne jogosult túlélő hozzátartozói nyugdíjra.

28. Ugyanezen bíróság szerint a független ellátás kiszámítását illetően HK kizárólag a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának alkalmazása révén jogosult túlélő hozzátartozói nyugdíjra. Egy másik munkavállaló ugyanis, aki a HK által kapott összeggel megegyező összegű, azaz 20 238,83 euró összegű belga munkavállalói öregségi nyugdíjban részesül, Belgiumban nem kapna semmilyen túlélő hozzátartozói nyugdíjat. HK tehát kedvezőbb helyzetben van az uniós jog alkalmazása miatt.

29. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó belga túlélő hozzátartozói nyugdíjat illetően HK és az SFP a következő tényezők tekintetében ugyanarra az eredményre jutnak:

– HK túlélő hozzátartozói nyugdíja 7 638,46 euró, amely a HK házastársa részére a házaspárokra alkalmazott ráta alapján kiszámított öregségi nyugdíj 80%-a;

– e nyugdíj halmozódásának felső határa 16 458,42 euró, vagyis a 883/2004 rendelet 52. cikke (1) bekezdésének a független ellátásra vonatkozó a) pontja alapján 14 962,20 euró 110%-a; [9]

– az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikkének alkalmazása során figyelembe veendő összes öregségi nyugdíj, azaz a belga (11 962,55 euró) és a spanyol (8 276,28 euró) éves öregségi nyugdíj összege 20 238,83 euró.

30. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az is kitűnik, hogy HK és az SFP előtérően értelmezi a halmozódás felső határát meghaladó összeg kiszámítását. Az SFP szerint e túllépés meghatározásához össze kell adni a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegét (7 638,46 euró) és az összes öregségi nyugdíjat (20 238,83 euró), majd ebből le kell vonni a halmozódás felső határát (16 458,42 euró), ami 11 418,87 eurót eredményez. A csökkentett túlélő hozzátartozói nyugdíj összegét a következőképpen kell kiszámítani: a túlélő hozzátartozói nyugdíjból (7 638,46 euró) le kell vonni a halmozódás felső határát meghaladó rész (11 418,87 euró) kettővel elosztott értékét (ez a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak száma, vagyis a belga és a finn túlélő hozzátartozói nyugdíj, mivel a spanyol túlélő hozzátartozói nyugdíj nem csökken), azaz 5 709,43 eurót, aminek eredményeként e túlélő hozzátartozói nyugdíj éves összege: 7 638,46 euró mínusz 5 709,43 euró, azaz 1 929,03 euró.

31. HK eltérő számítást alkalmaz, amely szerint a halmozódás felső határát meghaladó összeg kiszámításához a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegéhez (7 638,46 euró) hozzá kell adni az öregségi nyugdíjaknak (20 238,83 euró), kettővel elosztott összértékét, azaz 10 119,41 eurót, és ebből le kell vonni a halmozódás felső határát (16 458,42 euró), ami 1 299,45 euró összegnek felel meg. A csökkentett túlélő hozzátartozói nyugdíj így 7 638,46 euró mínusz 1 299,45 euró, azaz évi 6 399,01 euró.

32. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az SFP szerint az illetékes finn intézmények a HK-val 2017. november 10-én közölt finn túlélő hozzátartozói nyugdíjat illetően ugyanazt a számítást végezték el. E bíróság rámutat, hogy HK a maga részéről a Caisse nationale d'assurance vieillesse (nemzeti nyugdíjbiztosító pénztár, Franciaország), a magánszektor munkavállalói, az önálló vállalkozók, a közszféra szerződéses alkalmazottai, a művészek és a szerzők alapnyugdíját kezelő francia társadalombiztosítási szervezet honlapján található információkra, és különösen a 2010. május 21-i 2010/54. sz. körlevélre (3. sz. feljegyzés: Özvegyi nyugdíj) [10] hivatkozik.

33. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt szabály nem szerepelt az 1408/71 rendeletnek az 1248/92 rendeletből eredő 46c. cikkében, és úgy tűnik, hogy ezen 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja olyan módosítást vezetett be, amely már nem vonatkozott „az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében esetleg ki nem fizetett összegekre".

[9] A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy ezt az összeget, amely a teljes alternatív túlélő hozzátartozói nyugdíjra vonatkozik, úgy kapják meg, hogy a 7 481,10 eurót (a szokásos és elsődleges foglalkoztatás éveire vonatkozó nyugdíjak összege) 44/22-es összeggel szorozzák meg (a szokásos és elsődleges foglalkoztatás éveire számított fordított arány).

[10] Ez a dokumentum (francia nyelven) a következő címen érhető el: https://www.legislation.cnav.fr/Pages/texte.aspx?Nom=circulaire_cnav_2010_54_21052010_note3

34. E körülmények között a tribunal du travail francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [883/2004] rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt szabályt, amely szerint az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával, hogy a halmozódás megakadályozását szolgáló szabály alkalmazásához figyelembe vett jövedelmeket el kell osztani a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával?

2) A [883/2004] rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglalt szabályt, amely szerint az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával, ezzel szemben, úgy kell-e értelmezni, hogy nem a halmozódás megakadályozását szolgáló szabály alkalmazásához figyelembe vett jövedelmet mint olyat kell elosztani, hanem a jövedelemnek a – például a szóban forgó nemzeti szabály által előírt – halmozódás felső határát meghaladó részét kell elosztani a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával?”

35. Írásbeli észrevételeket HK, a belga és a finn kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be a Bírósághoz.

IV. Elemzés

36. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy ha a különböző típusú ellátásokból vagy egyéb jövedelmekből való részesülés az érintett tagállamok jogszabályai által a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli, azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének kiszámítása céljából az illetékes intézményeknek a figyelembe vett különböző nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó jövedelmek összegét kell elosztaniuk az e szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával.

37. A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy HK belga és spanyol öregségi nyugdíjban, valamint házastársa halálát követően spanyol és finn túlélő hozzátartozói nyugdíjban részesül.

38. A belga túlélő hozzátartozói nyugdíj megállapítását illetően a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Belga Királyság a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályokat vezetett be. A Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében ellenkező rendelkezés hiányában a tagállami jogszabályok halmozódást tiltó rendelkezései abban az esetben is érvényesíthetők az e tagállam költségén ellátásban részesülő személyekkel szemben, ha egyéb szociális biztonsági ellátásban részesülhetnek, még ha ezen ellátásra való jogosultságot egy másik tagállam jogszabályai szerint szerezték is meg.[11] Így a 883/2004 rendelet 52. cikke (2) bekezdésének megfelelően szükség

[11] Lásd analógia útján: 2018. március 15-i Blanco Marqués ítélet (C-431/16, EU:C:2018:189, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

esetén az illetékes nemzeti intézmény alkalmazhatja az általa alkalmazott jogszabályok szerint a csökkentésekre, felfüggesztésekre vagy visszavonásokra vonatkozó összes szabályt, az e rendelet 53–55. cikkében előírt korlátokon belül.

39. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a belga szabályozás nem teszi lehetővé a belga munkavállaló túlélő hozzátartozói nyugdíjának a külföldi jogszabályok alapján nyújtott egy vagy több túlélő hozzátartozói nyugdíjjal való halmozódását.[12] E bíróság szerint azonban a 883/2004 rendeletnek az azonos típusú ellátások halmozódására vonatkozó 54. cikke értelmében ez a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályozás a jelen ügyben nem alkalmazható.[13] E körülmények között a jelen ügy a HK-t megillető belga túlélő hozzátartozói nyugdíj összege kiszámításának módjára vonatkozik.

40. E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a 883/2004 rendelet 53–55. cikkének alkalmazása keretében HK és az SFP ugyanazt az elemzést végzi el a HK belga túlélő hozzátartozói nyugdíjának összegét, e nyugdíj halmozódásának felső határát és a figyelembe veendő összes öregségi nyugdíjat illetően.[14] Ezzel szemben HK és az SFP értelmezései eltérnek a belga túlélő hozzátartozói nyugdíj összege kiszámításának következő, a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok hatálya alá tartozó szakaszát illetően. Az SFP szerint a különböző érintett ellátásoknak a halmozódás felső határát meghaladó részét kell el osztani kettővel (vagyis az érintett túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával), míg HK azt állítja, hogy az érintett öregségi nyugdíjak teljes összegét kell elosztani kettővel, ami magasabb összegű belga túlélő hozzátartozói nyugdíjhoz vezet.[15] Amint azt HK és a Bizottság megemlíti, a javasolt értelmezés nemcsak HK saját esetében, hanem általánosságban minden olyan munkavállalóra nézve is kedvezőbb, aki gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát.

41. Így a jelen ügy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontja értelmezésének kérdését veti fel. E rendelkezés értelmében, amelyet a Bíróság eddig még nem vizsgált,[16] „[h]a a különböző típusú ellátások vagy egyéb jövedelmek felvétele az érintett tagállamok jogszabályai által a halmozódások megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli, két vagy több független ellátás esetében az illetékes intézmények az ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem összegét, azok figyelembevétele szerint, elosztják az említett szabályok hatálya alá tartozó ellátások számával.”. E rendelkezés tehát a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok enyhítését írja elő.[17]

42. A jelen ügyben HK belga túlélő hozzátartozói nyugdíjára a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok, nevezetesen az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikke vonatkozik.

[12] Lásd: a jelen indítvány 25. pontja.

[13] Lásd: a jelen indítvány 26. pontja.

[14] Lásd: a jelen indítvány 29 pontja.

[15] Lásd: a jelen indítvány 30. és 31. pontja.

[16] A 2018. március 15-i Blanco Marqués ítélet (C-431/16, EU:C:2018:189) alapjául szolgáló ügyben a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és hatodik kérdésében a 883/2004 rendelet 55. cikkére hivatkozott. A Bíróság azonban érdemben nem határozott e cikket illetően.

[17] Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság által említett szerző rámutatott, „[e] rendelkezés célja azon negatív következmények orvoslása, amelyeket a két vagy több tagállam jogszabályaiban előírt halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok együttes alkalmazása gyakorol a kedvezményezettre. Így, ha e szabályok alkalmazásával több önálló független ellátást is egyidejűleg csökkenteni kell, a csökkentés, felfüggesztés vagy megvonás által érintett összeget el kell osztani azon ellátások számával, amelyekre a csökkentés, felfüggesztés vagy megvonás vonatkozik.” Lásd Robert, F., „Le régime juridique des pensions de retraite et un carrière en la carrière en plusieurs États”, *Journal de droit européen*, 223. sz., 2015., 354–360. o., különösen 359. o.

43. Ezenkívül nem vitatott, hogy egyrészt HK öregségi nyugdíját, másrészt a belga túlélő hozzátartozói nyugdíjat a 883/2004 rendelet 55. cikke értelmében vett „különböző típusú ellátásoknak” kell minősíteni. E rendelet 53. cikkének (1) bekezdése értelmében ugyanis az „azonos típusú ellátások” halmozódásának az „ugyanazon személy” által szerzett biztosítási és/vagy tartózkodási idő alapján kiszámított vagy nyújtott rokkantsági, öregségi vagy túlélő hozzátartozói ellátások halmozódását kell tekinteni. Ennélfogva a két különböző személy, a jelen esetben HK és házastársa pályafutása alapján kiszámított vagy nyújtott ellátások nem tekinthetők „azonos típusú ellátásoknak” [18]. Márpedig ezen 53. cikk (2) bekezdése alapján azon ellátások halmozódását, amelyek nem tekinthetők „azonos típusúaknak”, „különböző típusú ellátások” halmozódásának kell tekinteni.

44. Egyébiránt az alapügy a 883/2004 rendelet 55. cikke értelmében vett „független ellátásokról” szól, mivel e rendelet 52. cikke alapján az SFP úgy ítélte meg, hogy mind HK öregségi nyugdíja, mind pedig belga túlélő hozzátartozói nyugdíja tekintetében számára az arányos ellátásnál kedvezőbb a „független ellátás” [19]. Emellett az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikke a két vagy több független ellátás tekintetében a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazását írja elő.

45. Következésképpen a jelen ügy közelebbről az „ellátás vagy ellátások vagy egyéb jövedelem [összege], *azok figyelembevétele szerint*” kifejezésnek [20] a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontja értelmében vett jelentéséről szól. E kifejezések megegyeznek e rendelkezés különböző nyelvi változataiban, többek között a spanyol („las cuantías de la prestación o prestaciones u otros ingresos, *tal y como hayan sido computados”)*, a német („die Beträge der Leistung oder Leistungen oder sonstigen Einkünfte, *die berücksichtigt worden sind”)* a görög („την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, *όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη*”), az angol („the amounts of the benefit or benefits or other income, *as they have been taken into account”)*, olasz („gli importi della o delle prestazioni o di altri redditi, *di cui si è tenuto conto*”), a lengyel („kwoty świadczenia lub świadczeń lub innych dochodów, *które zostały uwzględnione”)* és a svéd nyelvi változatban, („förmånen eller förmånerna eller den andra inkomsten *så som de har beaktatset”)* (kiemelés tőlem).

46. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés helyes értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a kontextust is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelynek az a részét képezi. Az uniós jogi rendelkezés keletkezése szintén felfedhet az értelmezése szempontjából releváns tényezőket. [21]

47. Először is, a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövegét illetően e rendelkezés az „érintett tagállamok jogszabályaiban” és az „illetékes intézményekre” előírt halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazására utal. Így az említett rendelkezés a „figyelembevétele szerint” fordulattal a tagállamokra hagyja annak meghatározását, hogy hogyan „veszik figyelembe” az ellátás vagy ellátások, illetve egyéb jövedelmek összegét. Másként fogalmazva, véleményem szerint ugyanez a rendelkezés mérlegelési mozgásteret biztosít a tagállamok számára a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályaik alkalmazása keretében figyelembe veendő jövedelmek összegének meghatározása érdekében.

[18] Lásd ebben az értelemben: 2013. március 7-i van den Booren ítélet (C-127/11, EU:C:2013:140, 32. és 33. pont).

[19] Lásd: a jelen indítvány 28. pontja.

[20] Kiemelés tőlem.

[21] 2023. március 16-i Towercast ítélet (C-449/21, EU:C:2023:207, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48. E tekintetben HK arra hivatkozik, hogy az „azok figyelembevétele szerint” alárendelt mellékmondat a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok alkalmazásával meghatározott „ellátás vagy ellátások, illetve egyéb jövedelmek összege” főmondatra utal, és hogy a jelen esetben az összegeknek az illetékes belga intézmények általi figyelembevétele egy vagy több öregségi nyugdíj kiválasztásának felel meg. Ezenkívül az, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja nem említi kifejezetten a különböző érintett nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó összeg figyelembevételét, azt jelenti, hogy ez az összeg nem vehető figyelembe, és hogy emellett e rendelkezéstől eltérően e cikk (1) bekezdésének b) pontja „a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazásához előírt összes elemet” említi. [22]

49. Ezeket az érveket nem tartom meggyőzőnek. Egyrészt ugyanis véleményem szerint az említett 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának szövegére tekintettel az érintett összegek figyelembevételére nemcsak az érintett nyugdíjak kiválasztásának szakaszában kerülhet sor, hanem az elvégzendő osztásban figyelembe vett összegek számítási módjainak meghatározása során is. Másrészt e rendelkezés azt sem mondja ki kifejezetten, hogy az érintett ellátások teljes összegét kell elosztani. Annak elfogadása, hogy „az összegek, azok figyelembevétele szerint” fordulat szükségszerűen az érintett ellátások teljes összegének figyelembevételét jelenti, az értelmétől vagy létjogosultságától fosztaná meg ezt a kifejezést, és megszüntetné az uniós jogalkotó által a tagállamoknak biztosítani kívánt mérlegelési mozgásteret.

50. Ennélfogva véleményem szerint a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövege arra utal, hogy a tagállamok jogosultak arra, hogy a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályaik alapján a jövedelemnek a különböző érintett ellátások halmozódása felső határát meghaladó részét osszák el. E tagállamok választásuk szerint dönthetnek úgy is, hogy inkább az érintett ellátások teljes összegét kell elosztani.

51. Másodszor ezt az értelmezést az a szövegkörnyezet is megerősíti, amelybe a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja illeszkedik.

52. E rendelet (29) preambulumbekezdése értelmében ugyanis a migráns munkavállalókat és túlélő hozzátartozóikat védelmezni kell a csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó nemzeti szabályok „különösen szigorú alkalmazásával” szemben. Következésképpen az említett rendeletnek nem az a célja, hogy megszüntesse a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályokat, hanem kizárólag az, hogy korlátozza azok hatásait, amennyiben alkalmazásuk különösen kedvezőtlen a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló munkavállalók számára. Márpedig véleményem szerint az, hogy valamely tagállam a különböző érintett nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó összeget veszi figyelembe, nem tűnik különösen kedvezőtlennek az érintett munkavállalók számára. [23]

53. Egyébiránt ugyanezen rendelet (4) preambulumbekezdése kimondja, hogy tiszteletben kell tartani *a nemzeti szociális biztonsági jogszabályok különleges sajátosságait*, és kizárólag egyetlen koordinációs rendszert kell kidolgozni. A 883/2004 rendelet (30) és (31) preambulumbekezdéséből az is következik, hogy a nemzeti jogalkotás feladata, hogy olyan

[22] A 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében „[e]gy vagy több arányos ellátás esetében, az illetékes intézmények az 52. cikk (1) bekezdése b) pontjának ii. alpontjában említett számításhoz meghatározott biztosítási és/vagy tartózkodási idő arányának függvényében figyelembe veszik az ellátást vagy ellátásokat, illetve egyéb jövedelmet, valamint a halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok alkalmazásához előírt összes elemet”.

[23] Így a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának második albekezdése alapján az érintett személy nem foszthető meg a nyugdíjasi jogállásától e cím egyéb fejezeteinek alkalmazásában.

szabályokat állapítson meg, amelyek a különböző tagállamokban megszerzett két vagy több nyugdíj halmozódását korlátozzák, míg az uniós jogalkotónak csak azokat a korlátokat kell meghatároznia, amelyek között e szabályok alkalmazhatók.

54. E preambulumbekezdések alapján osztom a finn kormány azon álláspontját, amely szerint e rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja nem harmonizálja a túlélő hozzátartozói nyugdíjak számítási módját vagy összegét. Az illetékes nemzeti hatóságok feladata, hogy ezeket a részletszabályokat e rendelkezés alkalmazása keretében meghatározzák. A tagállam tehát dönthet úgy, hogy a szóban forgó különböző nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó összeget osztja el. Másként fogalmazva, az említett rendelkezés kontextusa nem jelenti azt, hogy a tagállamoknak szükségszerűen az érintett személy számára legkedvezőbb értelmezést kell követniük az elosztandó összeg tekintetében.

55. Általánosabban, a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az EUM-Szerződés nem biztosítja a munkavállaló számára, hogy tevékenységének egynél több tagállamra való kiterjesztése vagy valamely másik tagállamba történő áthelyezése szociális biztonsági szempontból semleges legyen. A tagállamok szociális biztonsági jogszabályai közötti eltéréseket tekintve az ilyen kiterjesztés vagy áthelyezés a szociális védelem szempontjából a munkavállalóra nézve adott esetben többé vagy kevésbé kedvező, illetve kedvezőtlen lehet. Az ilyen szociális biztonsági nemzeti jogszabály – még ha alkalmazása így kevésbé kedvező is – megfelel az EUMSZ 45. és EUMSZ 48. cikknek, ha a jogszabály alapján az érintett munkavállaló nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe azokkal szemben, akik valamennyi tevékenységüket egyetlen tagállamban végzik, ahol e jogszabály hatályos, illetve azokkal szemben, akik már előzőleg a hatálya alá tartoztak, és ha a jogszabály nem vezet olyan szociális biztonsági járulékok megfizetéséhez, amelyek alapján nem nyílik igény ellenszolgáltatásra. [24]

56. A jelen ügyben az alapügyet illetően a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy HK kizárólag a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának alkalmazása alapján jogosult belga túlélő hozzátartozói nyugdíjra. [25] E körülmények között az uniós jog – még abban az esetben is, ha e rendelkezést úgy alkalmazzák, hogy a különböző érintett nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó részt osztják el – mindenképpen a migráns munkavállalót részesíti előnyben. [26]

57. Harmadszor, a 883/2004 rendelet által követett célok megerősítik azt az értelmezést, amely szerint valamely tagállam dönthet úgy, hogy a különböző érintett nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó jövedelmek összegét osztja el. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy e rendelet arra irányul, amint az az (1) és (45) preambulumbekezdéséből, valamint az EK 42. cikkből (jelenleg EUMSZ 48. cikk) kitűnik, hogy a munkavállalók Európai Unión belüli szabad mozgását a nemzeti szociális biztonsági jogszabályok sajátos jellemzőinek tiszteletben tartása mellett biztosítsa, továbbá a személyek szabad mozgására vonatkozó jog

[24] Lásd: 2021. november 25-i Finanzamt Österreich (Segélymunkások számára járó családi támogatások) ítélet (C-372/20, EU:C:2021:962, 80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[25] Lásd: a jelen indítvány 28. pontja.

[26] E tekintetben a Bíróság rámutatott egyrészt arra, hogy bár az uniós szabályozás alkalmazása azzal az eredménnyel jár, hogy előnyben részesíti a migráns munkavállalót azzal szemben, aki nem az, mégsem valósít meg hátrányos megkülönböztetést, mivel a migráns munkavállalók nincsenek összehasonlítható helyzetben azokkal a munkavállalókkal, akik soha nem hagyták el országukat, másrészt pedig arra, hogy a migráns munkavállalók tekintetében fennálló esetleges eltérések nem az uniós jog értelmezéséből, hanem a közös szociális biztonsági rendszer hiányából vagy a meglévő nemzeti rendszerek harmonizációjának hiányából erednek, amit a jelenleg hatályos egyszerű koordináció nem orvosolhat (lásd: 1993. április 22-i Levatino ítélet, C-65/92, EU:C:1993:149, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

hatékony gyakorlásának garantálása, és ezáltal az életszínvonalnak és az Unión belül mozgó személyek alkalmazási feltételeinek a javításához való hozzájárulás érdekében koordinálja a tagállamok nemzeti szociális biztonsági rendszereit.[27]

58. E tekintetben, továbbra is a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, a 883/2004 rendelet nem alakítja ki a szociális biztonság egységes rendszerét, hanem fenntartja a különböző nemzeti rendszereket. A tagállamok továbbra is megtartják szociális biztonsági rendszereik kialakítására vonatkozó hatáskörüket, és uniós szintű harmonizáció hiányában az egyes tagállamok jogalkotóinak feladata – többek között – a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeinek meghatározása.[28] Ezenkívül a közös szociális biztonsági rendszer hiányából az következik, hogy anélkül, hogy ez a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló munkavállalókat hátrányosan érintené, *meg kell őrizni* a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek *pénzügyi integritását*.[29] A halmozódás megakadályozását szolgáló szabályok célja tehát a szociális ellátások jogosulatlan halmozásának elkerülése.[30]

59. Következésképpen a 883/2004 rendelet célkitűzéseiből az következik, hogy a tagállamok hatáskörébe tartozik annak meghatározása, hogy e rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának alkalmazása keretében hogyan kívánják figyelembe venni az ellátás vagy az egyéb jövedelmek összegét, különösen szociális biztonsági rendszereik pénzügyi integritásának megőrzése céljából. Ebben az értelemben a tagállamok jogosultak a rendszereik egyensúlyának hosszú távú biztosítására irányuló intézkedéseket elfogadni annak érdekében, hogy továbbra is védjék a biztosítottak összességét.

60. A jelen ügyben a belga kormány arra hivatkozik, hogy a munkavállalók nyugdíjára vonatkozó, alkalmazandó nemzeti szabályozás, azaz az 1967. december 21-i királyi rendelet 52. cikkének (1) bekezdése szerint az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjak halmozódása esetén a halmozódást tiltó szabályok csak a másodlagos jogra (túlélő hozzátartozói nyugdíj), nem pedig a személyes jogra (az öregségi nyugdíjra) alkalmazandók; ez a jellegzetesség magyarázza a figyelembe vett túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének számítási módjait. Véleményem szerint az ilyen megközelítés a tagállamok hatáskörébe tartozik, és nem az uniós jogalkotónak vagy a Bíróságnak kell meghatároznia a figyelembe veendő összegek kiszámításának ezen államok mindegyikére alkalmazandó részletszabályait.

61. Negyedszer, ezt az értelmezést a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának keletkezése is alátámasztja. Amint arra a Bíróság rámutatott, ez a rendelet korszerűsítette és egyszerűsítette az 1408/71 rendeletben foglalt szabályokat, miközben megőrizte ez utóbbi rendelet *célját*.[31] Márpedig a jelen ügyben az 1408/71 rendeletnek a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját megelőző 46c. cikke kimondta, hogy ha a különböző típusú ellátásokban vagy egyéb jövedelmekben való részesülés két vagy több ellátás csökkentésével, felfüggesztésével vagy visszavonásával jár, *az érintett tagállamok jogszabályaiban előírt* csökkentésre, felfüggesztésre vagy visszavonásra vonatkozó rendelkezések szigorú alkalmazása következtében ki nem fizetett összegeket el kell osztani a csökkentéssel, felfüggesztéssel vagy

[27] 2021. június 3-i TEAM POWER EUROPE ítélet (C-784/19, EU:C:2021:427, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[28] Lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 15-i Rechtsanwaltskammer Wien ítélet (C-58/21, EU:C:2022:691, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[29] Lásd ebben az értelemben: 2021. október 21-i Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie ítélet (C-866/19, EU:C:2021:865, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[30] Lásd ebben az értelemben: 2014. május 8-i Wiering ítélet (C-347/12, EU:C:2014:300, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[31] Lásd: 2021. szeptember 30-i Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) ítélet (C-285/20, EU:C:2021:785, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

visszavonással érintett ellátások számával.[32] Következésképpen, bár az uniós jogalkotó az 55. cikk (1) bekezdése a) pontjának a Bizottság által javasolttól[33] eltérő megfogalmazását választotta, az 1408/71 rendelet 46c. cikke ugyanezen elv alapján szintén nem az uniós jogalkotó, hanem a tagállamok által meghatározott összegekre hivatkozott.[34]

62. Végül a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az SFP szerint az illetékes finn intézmények HK finn túlélő hozzátartozói nyugdíjának kiszámítási módjait illetően azonos módon jártak el.[35] Ez utóbbi a maga részéről a francia nemzeti nyugdíjbiztosítási pénztár egyik körlevelére hivatkozik, amely az általa javasolt értelmezést követi.[36] Ugyanakkor nem látok ellentmondást e megközelítésbeli különbségben. Ugyanis, amint arra korábban rámutattam, a tagállamok jogosultak meghatározni a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének számítási módjait, amennyiben tiszteletben tartják az uniós jogot. Márpedig a jelen ügyben a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontja mind az érintett ellátások teljes összegének, mind a szóban forgó különböző nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó jövedelmek összegének elosztását lehetővé teszi. A különböző tagállamok illetékes intézményei tehát jogszerűen megtehetik, hogy ugyanazokat a számítási módokat mellőzik.

63. A jelen indítványban kifejtettek összességére tekintettel úgy vélem, hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy ha a különböző típusú ellátásokból vagy egyéb jövedelmekből való részesülés az érintett tagállamok jogszabályai által a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli, azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének kiszámítása céljából az illetékes intézményeknek a figyelembe vett különböző nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó jövedelmek összegét kell elosztaniuk az e szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával.

[32] Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott szerző hangsúlyozta, az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjakkal kapcsolatban az 1408/71 rendelet és a 883/2004 rendelet közötti egyetlen érdemi módosítás a halmozódás megakadályozását szolgáló nemzeti szabályok hatályát korlátozó szabályok egyikére vonatkozik, nevezetesen arra, hogy már nem az ellátás azon összegét osztják meg, amelyből az érintett személy nem részesül, hanem a halmozódás tilalmára vonatkozó szabály alkalmazásához figyelembe vett ellátásokat vagy jövedelmeket. Lásd: Morsa, M., „La coordination des systèmes de sécurité sociale: règlements (CE) 883/2004 et 987/2009 versus règlements nº 1408/71 et 574/72: ce qui a changé au 1er mai 2010”, *Journal des tribunaux du travail*, 1096. sz., 2011., 181–192. o., különösen 191. o.

[33] Lásd: A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1408/71/EGK rendelet és az 1408/71/EGK rendelet végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 574/72/EGK rendelet módosításáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM(98) 547 végleges) (HL 1998. C 325., 12. o.). Írásbeli észrevételeiben a Bizottság hangsúlyozza, hogy rendeletjavaslatának 37. cikke az 1408/71 rendelet 46c. cikkéhez hasonlóan került megfogalmazásra, és hogy a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövege a jogalkotási eljárás során folytatott tárgyalások eredménye.

[34] Megjegyzem, hogy egyes szerzők lényegében egy másik értelmezést követnek, amely szerint a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdése a) pontjának alkalmazása keretében immár az összesítendő nyugdíjak összegét osztják el, nem pedig a csökkentett összegeket. Lásd többek között: Verschueren, H., „Regulation 883/2004 and Invalidity and Old-Age Pensions”, European Journal of Social Security, 11. kötet, 2009, 1. és 2. sz., 143–162. o., különösen 159. o.; Schuler, R., dans Fuchs, M., et Cornelissen, R., EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009, Beck, C. H. – Hart Publishing – Nomos, 2015, 359–362. o., különösen 361. o.; Lhernould, J.-P., „Protection sociale et droit de l'Union européenne – Prestations servies dans le cadre des règlements de coordination (CE) nº 883/2004 et (CE) nº 987/2009”, *JurisClasseur Europe*, 618. füzet, 2023, 53. pont.

[35] Írásbeli észrevételeiben HK vitatja az SFP ezen állítását, hangsúlyozva, hogy a finn hatóságok nem alkalmazták a 883/2004 rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját, amikor túlélő hozzátartozói nyugdíjat állapítottak meg számára.

[36] Lásd: a jelen indítvány 32. pontja.

V. Végkövetkeztetés

64. A fentiek összességében azt javaslom, hogy a Bíróság a tribunal du travail francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű munkaügyi bíróság, Belgium) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 55. cikke (1) bekezdésének a) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

ha a különböző típusú ellátásokból vagy egyéb jövedelmekből való részesülés az érintett tagállamok jogszabályai által a független ellátások halmozódásának megakadályozására előírt szabályok alkalmazását igényli, azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a túlélő hozzátartozói nyugdíj összegének kiszámítása céljából az illetékes intézményeknek a figyelembe vett különböző nyugdíjak halmozódásának felső határát meghaladó jövedelmek összegét kell elosztaniuk az e szabályok hatálya alá tartozó túlélő hozzátartozói nyugdíjak számával.